

Protokoll nr 9

Eesti Stratigraafia Komisjoni (ESK) koosolek 30. septembril 2013, Tartus Ravila tn 14a, kell 14.15-17.15

Osalejad:

Tõnu Meidla¹, Tiit Hang¹, Juho Kirs¹, Olle Hints², Peep Männik², Heidi Soosalu^{2,3}, Anne Põldvere³, Ivo Sibul^{1,4}. Puudus Dimitri Kaljo²

Koosolekut juhatas esimees Tõnu Meidla, protokollis sekretär Ivo Sibul

Päevakord:

1. Stratotüüpide seisundi hindamise projekt
2. Eestikeelne rahvusvaheline kronostratigraafiline skeem
3. Stratigraafilised skeemid IGCP 2014 Eesti konverentsi trükisesse

1. T. Meidla võttis kokku SA Keskkonainvesteeringute Keskus (KIK) poolt rahastatava projekti „Harju-, Lääne- ja Hiiumaa aluspõhjakiivimite stratotüüpsete paljandite seisundi hindamine“ tulemused. Peale stratotüüpide kohta publitseeritud materjali ja käsikirjaliste aruannete läbitöötamist käidi tudengitega väljavalitud 37 objekti kohapeal hindamas. Stratotüüpide seisund on väga erinev. Töö käigus kerkisid esile mitmed probleemid:

Kuidas ja kui täpselt on paika pandud stratotüübi asukoht?

Suuremates karjäärides on palju ilusaid läbilõikeid, seetõttu tuleks otsustada, milline osa karjäärist tuleks määratleda stratotüübina (näiteks Hilliste paemurd).

Kattumine teiste kaitsealuste objektidega.

Vahel asub lisaks stratotüübile samas piirkonnas arheoloogiamälestis või kaitseala (näiteks Rebala paemurd). Stratotüübi säilitamiseks vajalikud tegevused tuleb sellisel juhul kooskõlastada Muinsuskaitseameti või Keskkonnaametiga.

Hävinud või teadmata asukohaga stratotüübid

Kui stratotüübi asukoha kirjeldus on ebatäpne või on aja jooksul ala tundmatuseni muutunud, siis pole võimalik stratotüüpi looduses üles leida (näiteks Kõrgessaare kihistu stratotüüp). Olenevalt situatsioonist võiks kaaluda stratotüübi taasavamist või neostratotüübi määramist.

Kokkulepped kinnistu omanikega

Stratotüübid paiknevad nii riigi- kui eraomandis olevatel katastriüksustel. Tuleb läbi mõelda, kuidas tagada stratotüübi säilimine ja ligipääs talle, olenemata sellest, kellele kinnistu kuulub.

H. Soosalu soovitas stratotüüpe inimestele tutvustada kui looduslikku rahvusraamatukogu. Raamatukogus vajavad säilitamist vanad trükised, paljandites aga „kiviaabitsad“, mis jutustavad meie maa veelgi kaugemast ajaloost.

¹ Tartu Ülikool

² Tallinna Tehnikaülikool

³ Eesti Geoloogiakeskus

⁴ Maa-amet

ESK saaks teha rohkem teavitustööd stratotüüpide teemal, publitseerida populaarteaduslikke artikleid, korraldada teabepäevi jms.

A. Põldvere arvas, et tulevikus võiks ESK teha ettepanekuid karjäärade rekultiveerimiskavade täiendamiseks. Kõiki karjääre ei pea täies ulatuses tasandama. Säilitada võiks kohti esinduslike läbilõigetega, mida geoloogid saaksid ka peale karjäärade korrastamist uurida. H. Soosalu ütles, et ESK võiks koostada selleks otstarbeks võimalikult detailse juhendi. P. Männik leidis, et spetsialist peaks alati kohal käima, säilitamist vajava paljandilõigu välja valima ning tähistama.

Arutleti selle üle, kuidas tuleks tagada stratotüüpide edasine kaitse. Looduskaitseaduses on stratotüübiga seonduvaks üksikobjektiks paljand, mille kaitse on korraldatud kaitseeeskirjaga. Kuid mitte kõik stratotüübid pole paljanditena kaitse alla võetud. Tuleks välja selgitada, millised kaitsemeetmed on stratotüüpide seisukohast olulised. Arvatavasti suureneb peatselt vajadus teha koostööd Keskkonnaametiga.

Stratotüüpide revisjoni tulemused on oluliseks täienduseks geokogude andmebaasile (<http://geokogud.info>) ja Eesti geoloogilise baaskaardi aluspõhja teemakaardile.

2. O. Hints näitas viimast versiooni rahvusvahelise kronostratigraafilise skeemi eestikeelsest tõlkest. Skeemi kujunduse on paika pannud Rahvusvaheline Stratigraafiakomisjon (ICS), meie saame muuta vaid tekste.

Tehti mitmeid parandusi, mille O. Hints lubas lähipäevadel sisse viia. Kui skeem on veelkord üle vaadatud, edastab ta selle avalikustamiseks ICSile.

D. Kaljo saatis enne koosolekut ESK liikmetele e-kirja oma kommentaaridega. O. Hints sõnul ei luba ICS lahtritesse lisada eesliiteid Vara- ja Hilis-. Selgituse nende kasutamise kohta saame lisada skeemi all olevasse eestikeelsesesse seletuskirja.

I. Sibula poolt tõstatatud teema diakriitiliste märkide kasutamise kohta lahendati järgmiselt: kasutame neid märke juhul, kui nad esinevad nime originaalkujus.

D. Kaljo mõte „ladejärgu“ ennistamisest ei leidnud poolehoidu. T. Meidla kirjeldas praegust skeemi hierarhilise süsteemina, kuhu „ladejärk“ ei sobitu. Eesti lademeid kasutame ainult regionaalses kontekstis, puudub otsene vajadus suurendada kunstlikult nende mahtu.

3. 2014. aastal toimub Eestis IGCP konverents (<http://igcp591.org/2014>). T. Meidla uuris, kas ESKle oleks vastuvõetav, kui konverentsi materjalide hulgas publitseeritakse varem (2008) ilmunud regionaalsed stratigraafilised skeemid. Vahepeal on stratigraafias toimunud märkimisväärsed muutused, seetõttu oleks soovitatav koostada uued skeemid. Kui skeemid on saavutanud piisava valmiduse, võetakse nad arutlusele ESK koosolekul.

ESK järgmine koosolek toimub 2013-2014 aastavahetuse paiku. Aeg ja koht täpsustatakse hiljem.

Juhatas

Protokollis

T. Meidla

I. Sibul